

Česká republika poprvé mezi lídry evropské historické paměti

9.6.2025 - Petra Jungwirthová | Ústav pro studium totalitních režimů ČR

Česká republika se v roce 2025 historicky poprvé stala plnoprávným členem prestižní mezinárodní platformy European Network Remembrance and Solidarity (ENRS). Tento krok znamená průlom nejen v oblasti mezinárodní spolupráce, ale i výrazné posílení pozice České republiky v rámci evropské paměťové politiky. Významný diplomatický i odborný úspěch je výsledkem dlouhodobého úsilí Ústavu pro studium totalitních režimů (ÚSTR). S ředitelem Ladislavem Kudrnou jsme hovořili o výzvách, které vstup do ENRS přináší, i o plánech na nadcházející mezinárodní jednání v Praze.

Pane řediteli, vstup České republiky do ENRS jako plnoprávného člena je vnímán jako velký úspěch. Čím je pro ÚSTR tento krok zásadní?

Především to znamená potvrzení, že Česká republika má co říct do mezinárodní debaty o paměti 20. století. ENRS je klíčová evropská platforma, která sdružuje výzkumné a paměťové instituce z desítek zemí. Zapojení naší země jako plnoprávného člena je oceněním naší odborné práce, ale zároveň i závazkem. Ukazuje se, že ÚSTR se za poslední roky etabloval jako důvěryhodný partner, který může přispívat nejen k historickému výzkumu, ale i k mezinárodnímu dialogu o totalitních režimech a jejich dědictví.

Česká republika byla dlouho pouze pozorovatelem. Co umožnilo tento výrazný posun?

Změna nebyla automatická. Dlouhá léta jsme byli v roli pozorovatele bez reálného vlivu. To jsme ale nechtěli přijmout jako danost. V posledních letech jsme cíleně posilovali naši mezinárodní angažovanost, prezentovali výsledky naší práce na mezinárodních fórech a aktivně nabízeli spolupráci. Klíčovou roli sehrála i diplomatická jednání – byla to kombinace odborné práce a strategické iniciativy, v níž sehrál zásadní roli i můj první náměstek Kamil Nedvědický. Výsledek je jednoznačný: od roku 2025 jsme rovnoprávným partnerem v síti, která formuje evropskou historickou paměť.

Jak konkrétně se bude česká účast v ENRS nyní projevovat?

Získáváme plný přístup do rozhodovacích struktur, zapojujeme se do Řídícího výboru, podílíme se na návrhu a realizaci projektů – nejen mezinárodních, ale i bilaterálních. ENRS nám otevírá dveře ke spolupráci s více než 500 institucemi z více než 40 zemí. To se promítne nejen do samotného výzkumu, ale také do vzdělávacích projektů, veřejných debat nebo třeba výstav. Naším cílem je přinášet českou zkušenost do evropského kontextu a zároveň čerpat inspiraci a know-how od partnerů.

Dne 19. května se v Praze uskutečnilo pracovní jednání s delegací ENRS. Co bylo jeho hlavním obsahem?

Květnové jednání v paláci Archa bylo první oficiální pracovní schůzkou od chvíle, kdy jsme se stali členem. Přivítali jsme delegaci ENRS v čele s ředitelem Rafałem Rogulskim a členy Řídícího výboru – předními osobnostmi evropského historického výzkumu. Jednali jsme o konkrétních společných projektech, především o plánované slavnostní akci k výročí založení ENRS a o přípravě zasedání Valného shromáždění. Ale neméně důležité budou další rozhovory o výzkumné spolupráci, výměně expertních týmů a možnosti hostování mezinárodních výstav či konferencí v Česku.

V čem konkrétně může být členství v ENRS přínosem pro českou společnost?

Paměť a historie nejsou jen akademické disciplíny. Jsou to nástroje, jak porozumět vlastní identitě a zorientovat se v současnosti. Mezinárodní spolupráce přináší nový úhel pohledu – pomáhá nám chápat naši minulost v širších souvislostech, učí nás srovnávat a otevírat se jiným zkušenostem. Díky ENRS můžeme zprostředkovat moderní vzdělávací přístupy studentům, ale i širší veřejnosti. A to je podle mě největší hodnota tohoto členství.

Kde vidíte roli ÚSTR v rámci této nové etapy?

Ústav pro studium totalitních režimů se tímto krokem definitivně posouvá mezi přední evropské instituce v oblasti výzkumu moderních dějin. Je to obrovská příležitost, ale i odpovědnost. Chceme být aktivním členem, který přichází s tématy, iniciuje projekty a zároveň přispívá k budování evropské kultury paměti. Cílem je nejen dokumentovat, ale i inspirovat – ukazovat, že historie má co říci i dnešku.

Vstup České republiky do **European Network Remembrance and Solidarity** není pouhou změnou statusu. Je to diplomatický, odborný i kulturní průlom, který ÚSTR a Českou republiku vynesl mezi tvůrce evropské paměti. Zatímco v minulosti jsme spíše sledovali, dnes se podílíme na tvorbě společného rámce pro výklad moderních dějin. Jak říká **Ladislav Kudrna**, jde o šanci dát české zkušenosti mezinárodní váhu – a současně získat zpětnou vazbu, která naši práci posune dál. Pracovní setkání v Praze bylo začátkem nové kapitoly – kapitoly, v níž Česká republika nejen naslouchá, ale i mluví nahlas...

<https://www.ustrcr.cz/ceska-republika-poprve-mezi-lidry-evropske-historicke-pameti>